

KOMMUNEPOP

SOCIALE RUM I GLADSAXE TEEN CLUB, BRØNDBY POP-CLUB OG BALLERUP TEEN-CLUB, 1965-70

■ JANUS CLAUSEN

I 1960'ernes slutning tog en række storkøbenhavnske kommuner popmusikken til sig. De involverede sig i popklubber, hvor de tre største og længstlevende var Gladsaxe Teen Club (1965-69), Brøndby Pop-Club (1967-70) og Ballerup Teen-Club (1967-68), der alle var tæt knyttet til de kommunale ungdomsnævn eller lokalpolitikere. De unge arrangerede alkoholfrie baller på kommuneskoler, hvor de stod for alt fra booking og barsalg til regnskab og rengøring. Med kommunernes hjælp skabte de unge musikalske mødesteder, hvor nogle af tidens største navne fra Danmark, Sverige og England optrådte, som f.eks. Hitmakers, Lollipops, Tages, The Yardbirds, Pretty Things, Ten Years After og Led Zeppelin. Sidstnævnte spillede deres to første koncerter i Gladsaxe og Brøndby.¹

De kommunale popklubber var et bidrag til løsningen på forstadskommunernes problemer med at sikre de mange unge indhold i deres fritid. I de lange 1960'ere eksploderede indbyggertallene i omegnskommunerne, der til gengæld fik ungdomsklubber og idrætsanlæg for at give de unge indhold i fritiden. Landspolitisk undergik kultur- og fritidspolitikken en forandring fra et snævert kulturbegreb knyttet an til kunsten i starten af årtiet mod en bredere kulturforståelse i slutningen. Popklubberne var kommunal fritidspolitik, og de skriver sig ind i lokalhistoriske fortællinger om, hvordan de moderne forstadskommuner udvidede rammerne for opgaver i velfærdsstaten.²

Men klubberne indgik også i en større ungdomskulturel bevægelse, hvor popmusikken blev en del af ungefællesskaber over hele landet. Musikkens mødesteder var med til at etablere og forankre lokale forståelser af musikken. Den var samlende, noget at være fælles om, men både musik og spillesteder var også med til at positionere ungdomskulturelle grupper i forhold til hinanden. Spillestederne var således både fællesskaber og udgangspunkter for at skabe og udvikle sær-

---

1 Oversigt over optrædener: http://www.teenclubs.dk/De_var_her_allesammen.html (22.7.2022); Bisgaard: *Brøndby*. Clausen: *Ballerup*.

2 Om kultur- og fritidspolitik på nationalt plan, se f.eks. Jeppesen: *Kulturen*, 27-33; Bache: *Fin-kultur*, 15-29. For Gladsaxe og Ballerup kommuners udvikling i det lys, se Sørensen og Boje: *Fra Klondyke*, 176-77, 181-82, 247; Mortensen: *Sportskammerater*; Tovgaard: *Forstaden*, 362-68, 514-28.

egne individuelle og kollektive identiteter.³ De kommunale popklubber var de unges mulighed for at skabe deres egne musikalske mødesteder.

Denne artikel undersøger, hvordan de tre popklubber skabte nogle særlige sociale, emotionelle rum, hvor de unge kunne være sammen om musikken. Selvom der var mange fællestræk i klubberne, så adskilte de sig i de måder, de forandrede kommuneskolerne til popklubber på. Musikken var det, de unge mødtes om, men artiklen vil vise, at det ikke kun var musikken, der afgjorde, hvordan de unge tog del i fællesskabet. Med udgangspunkt i bl.a. socialpsykologen Ben Malbons beskrivelse af, hvordan et fællesskab i en klub fungerer, og med inspiration fra historikeren Monique Scheers beskrivelse af følelser som noget, der praktiseres, undersøges det her, hvordan klubber og medlemmer formede de rum, som skabte rammen om de emotionelle fællesskaber, der eksisterede omkring musikken.

Det er første gang, de tre popklubber behandles i en komparativ analyse. For Gladsaxe Teen Club og Brøndby Pop-Club gælder det, at deres historier og organisationer tidligere er beskrevet af lokalhistorikere og folk, der dengang var med i klubbernes ledelser.⁴ Undertegnede har tidligere med inspiration fra sociologen Pierre Bourdieu analyseret de to klubber i krydsfeltet mellem velfærdsstat og ungdomsoprør og bl.a. konkluderet, at klubberne over tid udviklede sig i opposition til hinanden på baggrund af forskellige opfattelser af forholdet mellem musik, økonomi og popklub. Ballerup Teen-Clubs historie og organisation er kun beskrevet i en lokalhistorisk kontekst af denne forfatter, der bl.a. konstaterede, at klubben ikke forløste drømmen om at være et samlingssted for ungdommen.⁵

Denne artikel adskiller sig ved at forstå de tre popklubber som skabere og forvaltere af musikalske fællesskaber baseret på følelser. Her fokuseres bl.a. på de fysiske rums indretning og på interaktionen mellem rum og fællesskab. Artiklen konkluderer, at klubbernes rum skabte nye muligheder for at indgå i fællesskaberne, men at også medlemmernes handlinger og meninger, samt kommunerne havde indflydelse på fællesskaberne.

Kildematerialet er medlemsbladene *Teen Club Nyt* (Gladsaxe Teen Club), *Brøndby Pop-Club/Tordenskjold* og *Beatorama* (Ballerup Teen-Club), der hver især var klubbernes stemme over for medlemmerne, samt artikler i dags-, lokal- og musikpressen. De tre medlemsblades indhold er meget forskelligt, både i indhold og omfang. Hvor *Teen Club Nyt* bragte artikler om bl.a. musik, mode og klubbens indre liv, så skrev de i Brøndby kun om musik (både den i klubben og den på LP-

3 Se f.eks. Baisgaard: *Klubland*; Rørdam Larsen: *Da rocken kom*, 10; Smidt-Sivertsen: *Versioneringspraksisser*, 129-33; Gudmundsson: *Rock og pop*, 456-59; Michelsen & Kirkegaard: *Rockens historier*, 23-26.

4 Utke: *Gladsaxe*; Voss & Molin: *Ungdommen*; Forstadsmuseet: *Brøndby Pop-Club*; Bundgaard: *Pamfil*, 161-66; Bisgaard: *Brøndby*.

5 Clausen: *Gladsaxe*; Clausen: *Ballerup*.

udgivelser). I Ballerup skrev de mest om den musik, som præsenteredes i klubberne.⁶

POPKLUBBER OG PRAKTISERING AF FØLELSER

Gladsaxe Teen-Club, Brøndby Pop-Club og Ballerup Teen-Club analyseres her som sociale, emotionelle rum, hvor klubberne aktivt skabte særegne muligheder for at tage del i fællesskabet omkring musikken.

Litteraten Ken Gelder har peget på, at selve idéen med klubber i bredeste forstand er at skabe social interaktion og at formalisere sociale praksisser,⁷ mens sociologen Sarah Thornton i et studie af britisk klubkultur har identificeret det, hun beskriver som "subkulturel kapital", en hierarkisering af subkulturelle praksisser, hun betegner som *hipness*. En høj grad af *hipness* opnås bl.a. ved at skubbe til grænserne i miljøet, typisk væk fra mainstream.⁸ I klubber, herunder også musikalske klubber, eksisterer således et sæt formaliserede praksisser for samvær, der også kan bestå i at udfordre den etablerede praksis.

Socialpsykologen Ben Malbon har i sin analyse af den britiske klubscene i slut-1990'erne undersøgt, hvordan disse klubber bl.a. fungerede gennem følelsesmæssig identifikation og territoriale afgrænsninger. Malbon beskriver, inspireret af sociologen Michel Maffesoli, hvordan musikken og dansen er omdrejningspunkt for fællesskabet i klubberne, men at det er følelsesmæssig identifikation, der binder fællesskabet sammen: Gennem følelsesmæssig overensstemmelse kan den enkelte opleve at være inde eller ude af fællesskabet.⁹ Denne følelsesmæssige involvering er, skriver Malbon, en kompleks størrelse der dels defineres af den enkeltes personlige baggrund og erfaring, og dels af de rammer klubberne skaber: Musikkens tempo, tætheden mellem deltagerne, lysets farver og bevægelse, røg, indretning af dansegulv og bar og meget andet er med til at afgøre og påvirke, hvordan den enkelte kan bevæge sig og interagere med andre i klubben. Disse rammer, som klubberne skaber og aktivt påvirker, beskriver Malbon som territoriale afgrænsninger der skaber forskellige sociale rum med forskellige sociale praksisser. Evnen til at aflæse, forstå og efterleve (lokale) praksisser i de forskellige sociale rum er afgørende for, hvorvidt der gensidigt opleves identifi-

6 *Teen Club Nyt* (herfra TCN) på <http://www.teenclubs.dk/TeenClubNyt.html> (6.8.2022); *Brøndby Pop-Club/Tordenskjold* i Forstadsmuseets samlinger og *Beatorama* i Gladsaxe Byarkiv.

7 Gelder: *Subcultures*, 47.

8 Thornton: *Club Cultures*, 15-18, 28.

9 Malbon bruger termen *crowd* om det kollektiv *clubbers* indgår i. Jeg anvender termen fællesskab svarende til *crowd* på den baggrund, at Malbon fremhæver det at være inde eller ude af et *crowd*: Du kan godt være i klubben, danse og tage stoffer, men det gør ikke, at du føler dig eller opleves som en del af *crowdet*. En oversættelse til gruppe vil være for småt, mens en menneskemængde vil have for lidt til fælles. En flok kunne være et alternativ, omend det henviser til en mere eller mindre løs tilknytning. Malbon: *Clubbing*, 25-26, 71-74.

kation mellem individ og fællesskab.¹⁰ Følelser er i den forstand foranderlige og påvirkelige, hvilket også historikeren Monique Scheer har peget på. Inspireret af Pierre Bourdieu skriver Scheer, at nok er følelser kropslige, men at de også eksisterer og praktiseres på baggrund af sociale og kulturelle erfaringer og kontekster. Følelser manifesterer sig forskelligt afhængig af konteksten. Med Scheers ord er derfor også muligt at manipulere med følelserne ved at opsøge steder, der hjælper til at forstærke eller undertrykke bestemte følelser.¹¹ Både Malbon og Scheer peger på musik og steder, hvor musik formidles og forbruges, som repræsentanter for netop sådan en praksis.¹²

For den enkeltes følelsesmæssige identifikation med fællesskabet er en uhyre kompleks størrelse, så er det udgangspunktet her at undersøge, hvordan klubberne søgte at påvirke sit publikum gennem forvandlingen af rum fra folkeskole til popklub. Som Scheer påpeger, kan det være vanskeligt i historiske kilder at identificere den *trigger*, der udløser en emotionel handling.¹³ Her ledes derfor ikke efter triggere til følelsesmæssig praksis hos den enkelte, men de markerer der definerede og afgrænsede klubbernes sociale rum.

KOMMUNALE POPKLUBBER 1965-1970

Fælles for de tre klubber var en tæt forbindelse til kommunerne ved direkte repræsentation af enten Ungdomsnævn eller Ungdomskonsulent i klubbernes bestyrelser, i Brøndby endda med en lokalpolitiker som observatør. Formålet var at arrangere popballer uden alkohol på kommunens skoler og herigennem sørge for at skabe attraktive alternativer til private spillesteder og restauranter. Klubbernes vedtægter fastslog bl.a. krav om medlemskab og et mindre antal lønnede opsynsmænd. Der var også afvigelser klubberne imellem: I Gladsaxe og Ballerup var det foreninger, der stod bag klubberne, mens det i Brøndby var 'private' unge. I Gladsaxe og Brøndby fik klubberne eneret på baller på kommuneskolerne, et ønske der ikke blev opfyldt i Ballerup, hvor bl.a. ungdomsskolen arrangerede baller de samme weekender. I Brøndby og Ballerup var der generalforsamlinger, mens Gladsaxe refererede klubben direkte til Ungdomsnævnet.¹⁴

Kommunernes socialdemokratiske borgmestre hilste initiativerne velkommen, og Erhard Jacobsen opfordrede direkte andre kommuner at gøre som i Gladsaxe.¹⁵ I både Brøndby og Ballerup-Måløv mødte borgmestrene op til åbningerne, hvor Kjeld Rasmussen i Brøndby gav et nummer på trommerne, mens Ove Han-

10 Malbon: *Clubbing*, 95-99; Wall: *Dancing*, 438-40

11 Scheer: *Emotions*, 209-11.

12 Malbon: *Clubbing*, 71-72, 76-83; Scheer: *Emotions*, 209.

13 Scheer: *Emotions*, 206.

14 Clausen: *Gladsaxe*, 22-27 og 37-40; Clausen: *Ballerup*.

15 *Ekstra Bladet* 16.1.1967: "Kræver aktion mod svindel i beat-branchen". Københavns overborgmester Urban Hansen åbnede den 8.1.1967 *Sunday Pop* efter samme opskrift på Grundtvigskolen, som dog hurtigt lukkede igen. *Politiken* 8.1.1967: "Kommunal pop".

sen i Ballerup af klubbens ledelse blev udnævnt til 'Super Børge' (en børge var et meget brugt udtryk for noget hipt).¹⁶ Udover personlig profilering var der et klart socialt sigte. Kjeld Rasmussen udtalte, at han håbede at færre unge ville hænge ud på Brøndbyøster Torv, mens Hansens efterfølger i Ballerup-Måløv, Kaj Henning Burchardt, fremhævede behovet for at støtte klubben, da den havde bedre kontakt til de unge end kommunen.¹⁷ Det fritids- og socialpolitiske fungerede hele tiden som bagtæppe for kommunernes involvering.

Gladsaxe Teen Club etableredes som 'ét samlet organ' fra efteråret 1965. Siden 1962 havde en række foreninger og privatpersoner arrangeret baller på Egegårdsskolen, fra 1964 under navnet 'Teen Clubs, Gladsaxe'. Pga. uoverensstemmelser tog Konservativ Ungdom initiativ til at danne én fælles klub, hvor overskuddet så skulle fordeles blandt foreningerne bag klubben og kommunens øvrige ungdomsforeninger. Den initiativrige ledelse etablerede bl.a. et månedligt medlemsblad, diskoteket Box 45 og bal for vanføre i Gladsaxe Teater og Tivolis Koncertsal. På sit højeste havde klubben mere end 6.000 medlemmer og et overskud på 80.000 kr. I løbet af 1968 oplevede klubben for første gang alvorlig modvind, da medlemstallet dalede og såkaldte 'læderjakker' lavede ballade ved ballerne. Således blev det sidste bal afholdt den 15. marts 1969, da politiet med hunde måtte afbryde et bal med Led Zeppelin og Uffe Sylvesters Badekar. På det tidspunkt havde klubben økonomiske problemer og havde erkendt, at der skulle drastiske forandringer til for at fastholde publikum.¹⁸

Brøndby Pop-Club opstod i efteråret 1966 efter Peter Isaksen på storebæltsfærgen mødte Brøndbyernes borgmester Kjeld Rasmussen og enedes om, at skabe en popklub med Gladsaxe Teen Club som forbillede. Sammen med venen Hans Otto Bisgaard fulgte Isaksen arbejdet i Gladsaxe, og i januar 1967 slog Brøndby Pop-Club dørene op efter polemik i byrådet om Nørregårdsskolens gulv. Der var bal hver anden lørdag, og klubben blev kendt for at præsentere de nyeste engelske og danske beatorkestre. Klubben knyttede bånd til bladet *Superlove* og skabte både folkemusikklub, bluesklub, filmklub og et børneteater. I samarbejde med bookingbureauet SBA afholdt klubben fra efteråret 1969 også koncerter i KB Hallen. Oppositionen i byrådet var fra starten kritisk over for klubbens ringe overskud, senere også pga. rygter om hash og stoffer. Fra efteråret 1969 kom en periode med faldende besøgstal og en død stemning, der kombineret med stigende udgifter og razziaer betød, at klubben lukkede efter ballet med Taj Mahal den 24. april 1970.¹⁹

16 Forstadsmuseet (u/ årstal); Clausen: *Ballerup*.

17 *Aktuelt* 11.12.1966: "Får Brøndbyerne et "Hit House""; *Ballerup-Måløv Avis* 2.11.1967: "Ballerup Teen-Club må foreløbig lukke"; Sørensen & Boje: *Fra Klondyke*, 176-77, 181-82; Clausen: *Gladsaxe*, 12-15.

18 Voss & Molin: *Ungdommen*, 8-22, 26-27; Clausen: *Gladsaxe*, 27, 31-34.

19 Forstadsmuseet: *Brøndby*; Clausen: *Gladsaxe*, 36-43.

I efteråret 1966 tog Ungdomsnævnte i Ballerup-Måløv Kommune initiativ til dannelsen af Ballerup Teen-Club efter forbilledet i Gladsaxe. Efter flere år med uro og ødelæggelser i forbindelse med baller på kommuneskolerne skulle en Teen-Club drevet af ungdomsforeninger skabe baller for de unge. Foreningerne fik stillet det økonomiske overskud i udsigt for arbejdet. Fra januar 1967 var der baller hver anden lørdag, i efteråret tre lørdage om måneden indtil november. Da var klubbens økonomi blodrød som følge af svigtende besøgstal. Klubben fik eftergivet gæld hos kommunen og gennemførte et bal med svenske Tages i november med (økonomisk) succes. Fra januar 1968 blev ballerne færre, og da klubben lukkede i april var der enighed om, at det skyldtes konkurrence, et ensformigt program og manglende udsmykning.²⁰

Klubberne indgik i samtiden i en hierarkisering af spillesteder, der med sociologen Gestur Gudmundssons ord var formuleret af bl.a. anmeldere på de store dagblade, der roste præsentationen af progressiv beatmusik og en afstandtagen fra kommercielle interesse, ofte formuleret i opposition til en række andre (københavnske) spillesteder. Gudmundsson fremhæver Brøndby Pop-Club som et eksempel på en klub højt i hierarkiet, hvilket også Palle Aarslev gjorde i den første fremstilling af den danske beathistorie fra 1969.²¹ Brøndbys hipness kom bl.a. til udtryk i blade som *Superlove* og *Wheel* og hos dagbladenes toneangivende anmeldere. F.eks. kaldte *Ekstra Bladets* Carsten Grolin klubben for en "kulturskabende faktor", fordi den flyttede publikums grænser, mens *Politikens* Helle Hellmann inviterede klubben til at debattere et alternativ til de siddende koncerter.²² I praksis betød det at Gladsaxe Teen Club kom i opposition til Brøndby Pop-Club. Fra 1967-69 oplevede klubben i Brøndby positiv omtale for sit progressive musikvalg uden skelen til økonomiske interesser, mens de i Gladsaxe fik kritik fra bl.a. Grolin og Jørgen Kristiansen på *Berlingske Tidende*, men også i flere tilfælde af ledelsen i Brøndby, for at lave store overskud og ikke satse musikalsk. Klubben replicerede, at den ville underholde den almindelige ungdom og ikke en snæver inderkreds.²³ Ballerup Teen-Club indgik ikke på samme måde i debatten om, hvad en popklub skulle være.

GLADSAXE TEEN CLUB PÅ EGEÅRD SKOLEN

Gladsaxe Teen Club holdt de fleste baller i aulaen på Egegårds Skolen fra 1961 med plads til 1.200 deltagere. I aulaen var der lyse vægge og højt til loftet med

---

²⁰ Clausen: *Ballerup*.

²¹ Aarslev: "Beatscene", 188-89.

²² Gudmundsson: *Rock og pop*, 438-41; Aarslev: *Beatscene*, 188-89; Bundgaard: *Pamfil*, 240-41. Om anmelderne i musikdebatten Ihleman & Michelsen: 1968, 116-18; *Ekstra Bladet* 27.11.1967: "Tag redningsbælte med"; *Politiken* 13.4.1969: "Skal koncertsalene jævnes med jorden?"

²³ TCN december 1967. For en gennemgang af denne konflikt, Clausen: *Gladsaxe*, 69-91, særligt 71-76.

arkitekttegnede lysekroner. I den ene side foldedøre med udgang til gange med klasseværelser og i den anden indgang til salen via foyer med garderobe. I den ene ende fandtes scenen med for- og bagtæpper.²⁴

I løbet af lørdag eftermiddag mødte 40-50 frivillige op og forvandlede aulaen fra skole til popklub. I takt med, at klubbens overskud voksede, satte det sit præg på investeringer i indretningen: fra røde lamper i loftet i 1965/66 over blå markiser i siderne i 1967 til et helt diskotek i kælderen i 1968. Udover at øge intimiteten i aulaen ved at sænke afstanden til loftet, så blev der i foyeren opsat borde og bænke til at hvile og sludre. Musikken i salen var høj, lyset dæmpet og luften tæt: Aline i 1966/67 solgtes 65.000 cigaretter. I december 1967 noterede klubben i medlemsbladet, at medlemmerne var mest tilfredse med musikken og stemningen, mens de var mest utilfredse med varmen, udluftningen og køen ved indgangen.²⁵

I 1966 besøgte en journalist klubben og beskrev, hvordan tætheden, det dæmpede lys og fællesskabet var dominerende:

Allerede i garderoben kan man høre musikken, og inde i aulaen er der som en kornmark i blæsevej. Et hav af hoveder vugger frem og tilbage i takt til musikken. Lokalet er dunkelt oplyst, og kun på scenen er der spotlight, som veksler i forskellige farver. Når man med stort besvær har banet sig vej op til scenen, ser man at de unge her står i lag for BARE AT SE deres idoler. De danser ikke, men læner sig over hinanden, ivrigt snakkende og rygende for bedre at kunne se, når Sir Henry synger om "vidunderlige brune øjne".²⁶

Mens aulaen lagde op til både dans, intenst samvær foran scenen og pauser ved bordene, så eksisterede også andre sociale rum omkring aulaen. En reportage fra *Søndags-BT* i 1968 beskriver, hvordan den høje musik og dansen fik medlemmerne til at søge ud på gangene for at hvile benene og tale sammen.²⁷ Medlemmerne havde således mulighed for at træde ind og ud af fællesskabet ved at navigere imellem de forskellige sociale rum gennem deres respektive sociale praksisser. 'Forkerte' praksisser eksisterede, som f.eks. de 'små', der legede ét-tagfat ved baljerne. De yngste medlemmer var 12 år, og de forstod ikke, hvordan de skulle opføre sig i en popklub, så klubben skrev i januar 1969, at "Børnehaven lukker".²⁸

24 Fotos fra Gladsaxe Byarkiv på <https://billeder.gladsaxe.dk/byarkiv/main/thumbnailview/qsr=Teen%20Club> (22.7.2022); fotos af Jørgen Angel via Getty Images på <https://www.gettyimages.fi/photos/gladsaxe-teen-club?family=creative%2Ceditorial&assettype=image&phrase=Gladsaxe%20Teen%20Club&suppressfamilycorrection=true> (22.7.2022) og af Hans-Christian Gelf-Larsen på <http://www.te-enclubs.dk/ViSesiTeenCluben.html#layout-carousel> (22.7.2022).

25 *TCN* september, oktober, december 1967; Clausen: *Gladsaxe*, 49-50; Fotos, se note 24.

26 *Lyngby-Taarbæk Bladet* 24.11.1966: "Profitløs pop i Gladsaxe".

27 *Søndags BT* nr. 5, 1968, Annelise Bistrup: "Unge danser penge sammen til unge".

28 Se f.eks. *TCN* februar, september 1968; januar 1969; Clausen: *Gladsaxe*, 47-48.

Selvom klubben var åben for alle, krævede det en vis forståelse at afkode rummet og fællesskabet.

Da ledelsen i efteråret 1968 i medlemsbladet efterlyste nye idéer til indretningen, foreslog medlemmerne bl.a. madrasser og puder på gulvet i stedet for borde og stole, mens andre i april 1968 blot konstaterede, at belysningen og indretningen skulle ændres fuldstændigt. En enkelt savnede psykedelisk lys, mens andre ville have levende lys.²⁹ Klubben åbnede selv for, at medlemmerne fik indflydelse på klubbens rammer, så de afspejlede medlemmernes ønsker, der dog var meget forskellige.

Samtidig søgte ledelsen om lov til at foretage ændringer på egen hånd i aulaen. Kommunen sagde nej. Klubben fastholdt, at rammerne måtte ændres, men mødte kun meget lidt velvilje til at bruge penge på et tidspunkt, hvor besøgstallet faldt og økonomien var dårlig.³⁰ Klubben pegede i medlemsbladet og lokalpressen midt i sæsonen 1968/69 på to afgørende udfordringer: For det første var hele beatbranchen i forvandling og under pres. Popklubber lukkede ifølge klubben på stribe, mens diskoteker og mindre spillesteder tilpassede sig bedre. For det andet var ungdommen ikke afklaret med, hvilken form for musik og mødesteder de ønskede: Nogle ønskede "dansebeat", andre improviseret musik og andre igen noget helt tredje.³¹ Musikalske og kulturelle forandringer udfordrede klubbens muligheder for at formalisere praksis for deltagelse i fællesskabet.

Men inden det kom så langt, nåede klubben at indvie sit eget diskotek, der skabte et alternativt rum med en anden social praksis.

DISCOTÉQUE BOX 45

Den 20. januar 1968 indviedes diskoteket Box 45 i Egegårdens Ungdomsklub i skolens kælder, som var åbent i løbet af aftenen, når der også var bal i aulaen. Af den sidste sæsons overskud brugte klubben 50.000 kr. på et "intimt discotéque", hvor ca. 100 medlemmer kunne sidde i små båse, danse på dansegulvet eller finde plads i baren. Diskoteket var opkaldt efter klubbens postboks og blev på hverdage brugt af ungdomsklubben.³²

Diskoteker, dvs. spillesteder med musik fra LP-plader, udvalgt af en DJ med fokus på at få publikum til at danse, var et fænomen, der etableredes i slutningen af anden verdenskrig, da de første dansesteder med musik fra plade dukkede op i England og på kontinentet. I 1950'erne introduceredes navnet discothèque, der betyder pladesamling, og i Danmark annonceredes det første diskotek i 1966. Dans til musik på plade kendtes dog fra jukeboksen på caféerne og pladespiller-

29 TCN november; december 1968; januar; marts 1969; *Bagsværd Folkeblad* 6.2.1969: "Poppen har toppet – nu må der andet til".

30 Clausen: *Gladsaxe*, 31-33.

31 *Bagsværd Folkeblad* 6.2.1969: "Poppen toppet"; TCN november 1968 og januar 1969.

32 TCN januar, februar 1968; Clausen: *Gladsaxe*, 30.

ne i ungdomsklubberne.³³ Netop derfor ændrede diskotekerne hyppigt udseende, så de kom stadig længere væk fra hverdagens velkendte rum. DJ'en fik en særlig status med magt til at påvirke stemningen og dansen, men også ved at præsentere den nyeste musik.³⁴ Således var diskotekerne i slut-1960'erne en ny type musikalsk mødested, der gennem sin indretning skabte markant anderledes sociale rum med et ubegrænset musikalske repertoire og en mere eksklusiv indretning.

Box 45 blev netop indrettet eksklusivt og i modsætning til de velkendte lokaler i aulaen og ungdomsklubben. Klubben beskrev i medlemsbladet indretningen således:

5 m lang bar, 50 høje forchromede barstole, forsænket loft, 6 seperatkabiner med PH-lamper, luksususdkænkingsbar i kobber og naturtræ med køleskab, naturfibergulvtæppe i orientalsk tilsnit, frækt dansegulv, belysning og ventilation helt i topklasse, og endelig et håndplukket HI-FI Stereo musikanlæg af bedste kvalitet til 8.000,00 kr.³⁵

Væggene var udsmykket med noder og billeder af mænd med pudderparykker, mens kabinerne blev adskilt af vægge med cirkulære huller, der gav en særlig optisk illusion. Bekymringer om dansegulvets størrelse viste sig overflødige, da de unge ville sidde og nyde musikken – danse kunne de i aulaen, skrev klubben.³⁶ Båsene gav flere mindre rum, som direkte alternativer til den store aula.

Musikken blev fra starten beskrevet som "(...) swingende soul- og beatmusik ledsaget af frisk go-go dans".³⁷ I medlemsbladet præsenteredes Christian Torp, den ansvarlige for musikken i diskoteket, som "Den dyre mand" der insisterede på mange plader for at sikre et afvekslende repertoire. Derfor blev der til efteråret indkøbt blues og soul, som f.eks. John Mayall, Arthur Brown, Geno Washington, Ten Years After og Savage Rose.³⁸ De to sidste havde begge spillet i aulaen, de andre i Brøndby. De omtalte go-go-dansere var frivillige piger, som også dansede på scenen i aulaen. De var kommet til i løbet af 1967 efter inspiration fra professionelle klubber og diskoteker, hvor de bl.a. kunne ses i bure over scenen.³⁹

33 Brewster & Broughton: DJ, 44-54. "Diskotek" på <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=diskotek> og <https://denstoredanske.lex.dk/diskotek>, samt "Jukeboks" på <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=jukeboks> og <https://denstoredanske.lex.dk/jukeboks> (alle 27.8.2022).

34 Thornton: *Club Cultures*, 85-96; Wall: *Dancing*, 442.

35 TCN januar 1968.

36 TCN februar 1968.

37 TCN januar 1968.

38 TCN oktober 1968.

39 *Folkebladet for Gladsaxe* 31.8.1967: "Gladsaxe Teen-Club er ved at være klar til den nye sæson"; *BT* 30.10.1967: "De danser 80.000 kr. ind til ungdomsarbejde i Gladsaxe"; *TCN* oktober; december 1967; december 1968; *Nyt Børge* 23.2.1968: Uden titel (Interview med Pierre Beauvais).

Box 45 var noget særligt med sit eksklusive udtryk, selvom både dansegulv, bar og go-go dans fra aulaen fandtes i kælderens. De kendetegn flyttede med, men den mindre dans i diskoteket kunne tyde på, at medlemmerne oplevede rummet anderledes og derfor indtog det anderledes end forventet. Musikken var tidens varmeste navne, men også en mere tung og eksperimenterende musik, som næppe alt sammen var rigtig velegnet til egentlig dans. Alligevel stod fra marts 1968 følgende bag på medlemsbladet: "COME ON LET'S GO DANCING / IN PEOPLE SES I BOX 45".

Det mest radikale tiltag ved Box 45 var, at klubben indførte dresscode: "Diskoteket holder åbent om lørdagen under Teen-Ballet fra 19.30 til 24.00, for ældre fornuftige medlemmer i pænt tøj,- (lasede cowboybukser og sure sko frabedes.)"⁴⁰ Box 45 etablerede ikke blot et eksklusivt rum, men også en prioritering af, hvem der kunne få adgang. Der kom ikke egentlige aldersrestriktioner i diskoteket, men i medlemsbladet var der løbende debatter om de mange "små" i klubben, som var med til at holde de ældre væk.⁴¹

Dresscoden gik dog ikke ubemærket hen. I medlemsbladet kaldte medlemmer det for diskrimination, mens andre var sure over, at vagterne tydeligvis ikke forstod forskellen på en læderjakke og en "mini-skindjakke". Ledelsen fremhævede ønsket om at passe på diskoteket, og at slagsbrødre altså ikke går i pænt tøj.⁴² Klub og medlemmer indgik nu i en forhandling af socialiseringen og den formaliserede praksis i klubben, en forhandling som også *Ekstra Bladets* beatanmelder Carsten Grolin tog del i:

Gladsaxe Teenclubs bestyrelse fremturer i deres mærkværdige diskrimination mod langhårede og fantasifuldt påklædte gæster i det nyåbnede discotek Postbox 45. (...) Er Teen-Club-bestyrelsens formål at skabe et samlingssted for de unge på unges egne vilkår og efter deres smag, eller at opdrage dem til pæne små dusin mennesker? Jeg synes dette stinker (...).⁴³

I medlemsbladet bragte klubben et foto af Grolin med "hippie-maling" i ansigtet og spurgte retorisk "Er vi små dusinmennesker?" Også bladet *Nyt Børge* gengav debatten og fotoet, som de kaldte "fuldstændigt latterligt".⁴⁴ Debatten om dresscode indgik nu i den eksisterende hierarkisering af spillestederne, hvor progressiv musik og afvisning af økonomisk gevinst blev forkastet til fordel for nye udtryk. Bisgaard og Isaksen fra Brøndby deltog i åbningen af diskoteket, og i *Teen Club Nyt* blev de afbilledet med teksten: "Når lederne af Brøndby-Poppen skal

---

⁴⁰ TCN januar 1968.

⁴¹ Clausen: *Gladsaxe*, 47-48.

⁴² TCN februar (citater), marts 1968.

⁴³ *Ekstra Bladet*, 7.2.1968, Carsten Grolin: "Popcorn".

⁴⁴ TCN februar 1968; marts 1968; april 1968; *Nyt Børge* 18.3.1968: Uden titel (notits med foto).

more sig, går de i BOX 45.⁴⁵ I maj deltog ledere fra de to klubber i direkte tv hos Grolin, hvor de diskuterede sammenhængen mellem musikken, tøjet og popklubbernes formål, og i januar 1969 kaldte Isaksen ledelsen i Gladsaxe for ”direktør-røve” i *Søndags-Aktuelt* og kritiserede bl.a. modebranchens deltagelse i åbningen af Box 45.⁴⁶

Med den eksklusive indretning og de stramme regler for påklædning var der i Box 45 en anden ramme om det musikalske fællesskab end i aulaen, et andet socialt rum. Klubbens formaliserede samvær fik to forskellige praksisser, som betød, at det store, samlede fællesskab, der eksisterede i aulaen, blev udfordret af dresscoden og dens medfølgende kritik. Den følelsesmæssige identifikation skulle forstærkes for nogen, men virkede ekskluderende for andre.

BRØNDBY POP-CLUB PÅ NØRREGÅRDSSKOLEN

Brøndby Pop-Club holdt til i gymnastiksalen på Nørregårdsskolen i Brøndbyvester (opført 1965) med plads til 800 medlemmer. Salen bestod af to gymnastiksale med vægge i lys tegl og neonrør i loftet, indrettet til idrætsaktiviteter med ribber, basketballkurve og streger på gulvene. Selvom det ikke var et særligt festligt udgangspunkt, så er der ikke noget der tyder på, at klubben åbnede med nogen særlig udsmykning. Der blev opbygget en scene på ølkasser til de optrædende med et bagtæppe, og i salen var opsat borde og stole som medlemmerne kunne sidde ved. Fra efteråret 1969 blev de fjernet, så medlemmerne fik større frihed til at indtage gulvet, en beslutning der gjorde op med flere rum i rummet og bragte alle medlemmerne sammen på gulvet. Med tiden blev scenen højere, og en ekstra scene kom til, så der var færre pauser i musikken.⁴⁷

Som i Gladsaxe var der tobaksrøg, men tilsyneladende også en del hash. I hvert fald var der fra efteråret 1969 debat om hash og narkotika i klubben og det betød, at kommunen i januar 1970 bad politi og socialvæsen om hjælp. Razziaerne gav ikke de store fangster, men et medlem skrev i *Superlove* at politiet bare ikke forstod at finde hashen: ”Jeg har selv pustet røgen op i hovedet på dem [politiet], mens de frækt sad og stirrede på os.” Ledelsen anerkendte i et interview med *Aktuelt*, at der var problemer, men understregede at ”popklubben er ikke en hashhule”.⁴⁸

45 TCN februar 1968.

46 *Ekstra Bladet* 4.5.1968: ”Kommunale pop-klubber slås i tv”; *Søndags-Aktuelt* 12.1.1969, Axel Christensen: ”Formand Pop”.

47 Fotos fra Forstadsmuseet på <https://arkiv.dk/soeg?searchstring=Br%C3%B8ndby+Pop-Club> (6.8.2022); Rasmussen: *Brøndby*. Steen Møller Rasmussen og Peder Bundgaard's fotos i Bisgaard: *Brøndby*. ”Gulvet dobbeltbelagt” i *Aktuelt* 8.9.1969.

48 *Superlove* nr. 35, 15. marts 1970, Et medlem af Brøndby Popklub: ”Kære Superlove”. *Aktuelt* 13.12.1969: ”Hvis I lukker pop-klubben kan I lige så godt forbyde unge at køre med S-togene”; *Berlingske Tidende* 18.2.1970: ”Hash-razzia i kulturhus”; Clausen: *Gladsaxe*, 65-67.

Over tid ændrede medlemmerne adfærd i klubben. Dans og klumpen-sammen foran scenen blev erstattet af at ligge eller sidde på gulvet. Der var stadig plads til at danse, men af anmeldelser og fotos fra klubben ser det ud til, at dansen næsten forsvandt i løbet af 1969. En journalist beskrev gulvet som "dobbeltbelagt", mens *Superlove* understregede, at det stadig handlede om at give sig hen: "Næsten alle lå eller sad på gulvet, og var fuldstændig samlet om en ting, deres kærlighed til hinanden og til musikken. Jeg kan ikke tænke mig at musikere kan føle en mere øm velkomst end der strømmer dem i møde, når de står på scenen i Brøndbyernes Popklub." Begejstringen deltes dog ikke af alle, og i november 1969 beskrev en lokal journalist medlemmerne som "sovende væsener".⁴⁹ Også Jørgen Kristiansen på *Berlingske Tidende* undrede sig i februar 1970 over tilstanden: "Den gamle begejstring er væk, og den overvejende del af klientellet er nu en henslængt udflippet forsamling, der kun i ringe grad lader sig rive med af de musikalske topydelser (...)".⁵⁰

Medlemmerne forandrede det sociale rum ved at ligge ned på gulvet, understøttet af at ledelsen havde fjernet borde og stole. Det skabte en række ny koder for at opnå den følelsesmæssige identifikation med det øvrige publikum. Efter det sidste bal udtalte Bisgaard, at nu skulle der ske noget andet, måske som Huset i Magstræde.⁵¹ De skrev ikke meget om tankerne bag indretningen i Brøndby Pop-Clubs medlemsblad. Der er ikke mange informationer om investeringer i ny udsmykning eller rammerne generelt, sådan som de gjorde det i Gladsaxe. Gennemgående er en note om at bruge askebægre og ikke gulvet til cigaretskodder og tyggegummi, men det er også nogenlunde det.⁵² Alligevel havde Brøndby Pop-Club et helt særligt udtryk, der skabte et unikt socialt, emotionelt rum om musikken.

PSYKEDELISK LYS

I medlemsbladet omtalte klubben ikke selv de psykedeliske lysshows og kunstnere, som ud fra en lang række omtaler af klubben i medierne og fotos må have været et vigtigt element i skabelsen af det rum, der samlede medlemmerne.⁵³

I foråret 1967 kom den psykedeliske bølge til Danmark, og det første psykedeliske lys kunne opleves i Soho på Bakken. I 1965-66 var lyset blevet en stadig større del af musikken i USA og England. I stedet for blot at belyse musikerne på scenen knyttede det bevægende, levende lys rummets vægge, gulve og loft sammen af farver i flydende, roterende og taktfast bevægelser, der matchede f.eks. Pink Floyds syrede og improviserede musik. Som noget "bevidsthedsudvidende"

49 *Aktuelt* 8.9.1969: "Gulvet dobbeltbelagt"; *Superlove* nr. 24, 25.-30. september 1969; *Handelsbladet & Brøndbyernes Avis, Albertslund Avis, Avedøre Avis, Vallensbæk Avis* 26.11.1969: "Family kunne ikke indfri forventningerne".

50 *Berlingske Tidende* 9.2.1970, Jørgen Kristiansen: "Forvirrende".

51 *Politiken*, 12.4.1970, Helle Hellmann: "Popklub, før verdens bedste nu underskud".

52 Clausen: *Gladsaxe*, 62-65.

53 Se note 47.

var det psykedeliske lys en forstærker af den indre oplevelse af musikken gennem en sanselig, emotionel opmærksomhed på omgivelserne. Hvor LSD-trippet var en personlig rejse, var det psykedeliske lys en fælles oplevelse, som kunne iludere dele af et trip. Lyset knyttede helt konkret musik, musikere, publikum og rummet sammen.⁵⁴

Det er uvist, hvornår de første lysshows dukkede op i Brøndby, men i løbet af 1968 blev lyset en central del af oplevelsen. Af dags- og musikpresse fremgår det at skiftende lysgrupper stod bag, som f.eks. Osiris, Lucifer Lighthouse og Andromeda Light Circus. Sidstnævnte var kendt for deres brug af både flydende lys og såkaldte "amerikanske metoder" med bl.a. overheadprojektorer, ligesom der blev vist film og projiceret tegninger på vægge og gulve.⁵⁵ Jørgen Kristiansen skrev i *Berlingske Tidende* at selv ikke amerikanske Headlights, der leverede lys til Jefferson Airplane, kunne måle sig med Andromedas lys i Brøndby med sin "bevægelsesmættede lysrigdom, der danner månelandskaber og fabeldyr på alle flader."⁵⁶ Også musikbladet *Wheel* var begejstrede for det rum, som Andromeda skabte i Brøndby: "Hele rummet er i bevægelse, en vidunderlig oplevelse i farver og stemninger vælder eksplosionsagtigt frem."⁵⁷

Lyset synes at have kørt næsten uafbrudt, hvilket ikke nødvendigvis var positivt. Det var ikke al musik, lyset passede til, som Jørgen Kristiansen skrev om Osiris lys til John Mayalls Bluesbreakers. De smukke "kalejdoskopiske mønstre" virkede forvirrende til den tunge, bluesbaserede beatmusik uden f.eks. Jimi Hendrix udsyrede format. Alligevel var der, understregede Kristiansen, altid noget at se på i Brøndby: "film [med Søren Spætte], lys eller hinanden."⁵⁸ I *Politiken* beskrev Helle Hellmann i 1969 hvordan de mange sanseindtryk betød, at publikum i klubben blev "(...) revet ud af tid og rum, frit svævende, med folk i tætte rækker på gulvet, små-flippende, mens stumfilmene glider hen over væggene og musikken over nervespidserne. Drømme..."⁵⁹ Klubben skabte og formede simpelthen en parallel verden, som journalisterne Carsten Grolin og Torben Bille senere har beskrevet som henholdsvis en "livmoder" og en "mørklagt gople". Et sted hvor mørket, lyset, lyden og hashen transformererede den enkelte væk fra forstadens betongrå soveby og ind i et varmt, åbent omfavnende kollektiv.⁶⁰

I 1970 spurgte musikeren Arne Würgler i *Politisk Revy*, om der virkelig skulle ske så meget, mens musikken bragede afsted i Brøndby? Klubben svarede: "Det, det drejer sig om, er at lave alle de ting i hallen, som kan foregå i en dagligstue; ja,

54 Andersen: *Psykedelisk*, 139-40, 142-43; Iles: *Liquid*, 68-70, 78-81.

55 Andersen: *Psykedelisk*, 142-43; Bundgaard: *Pamfil*, 240-41.

56 *Berlingske Tidende* 10.2.1969, Jørgen Kristiansen: "Fremragende blues og beat i afslappet atmosfære".

57 *Wheel* nr. 8 1969: "Brøndby Pop-Club".

58 *Berlingske Tidende* 2.12.1968, Jørgen Kristiansen: "Filmores Brøndby-filial".

59 *Politiken* 2.11.1969, Helle Hellmann: "Til vand og i luften".

60 Grolin: *Skæv; Information* 6.4.2002, Torben Bille: "Hippiernes eget halbal".

der kan faktisk sidde nogle og spille skak, og der kan sidde nogle og se fjernsyn. Det gælder om at få mange ting til at foregå på en gang.⁶¹ Det sociale, emotionelle rum var igen under forandring. Imens lyset og filmene kørte på vægge, gulve og lofter, lagde publikum sig ned og tog tempoet ud af fællesskabet, som klubben til gengæld udviskede rammerne omkring. Dermed var den formaliserede praksis også sat ud af kraft på et tidspunkt, hvor klubbens nedtur gik stærkt. Efter det sidste bal konstaterede ledelsen, at nok havde musikken forandret sig, men at "Der var nu mere sus over det sidste år, og det var ikke mindst Don Frederickson's [og Andromeda Light Circus] skyld ...".⁶²

Det psykedeliske lys skabte et socialt, emotionelt rum for medlemmerne i Brøndby Pop-Club, der til gengæld redefinerede måden at være sammen om musikken på. Udviklingen fra det dansende til det liggende fællesskab viser, at den dominerende følelsespraksis var til forhandling, hvilket klubbens ledelse anerkendte til fulde. I hvert fald opløste de selv den sidste rest af formaliseret praksis omkring socialiseringen i klubben, da de udtalte, at der kunne spilles skak eller ses tv, mens musikken spillede.

BALLERUP TEEN-CLUB I BALLERUPHALLEN

Ballerup Teen-Club holdt til i Balleruphallen, gymnastiksalen på Rugvængets Skole fra 1961 med plads til 1.300 medlemmer. Salen var indrettet med scene med bagtæppe i den ene ende og mulighed for tribune i den anden, ribber på væggene og streger til idræt på gulvet. Det højloftede rum oplystes af ovenlysvinduer og lysstofrør.⁶³

Klubben havde fra starten meget få initiativer omkring indretning eller det at skabe en særlig stemning i klubben. Måske fordi de ved oprettelsen kun fik 5.000 kr. i startkapital og til det første bal hyrede otte orkestre, måske fordi de mente, at musikken var nok til at skabe en god aften.⁶⁴ Da klubben i efteråret 1967 måtte trække stikket pga. underskud, pegede både klubben selv, medlemmerne og lokalavisen på manglende udsmykning som en af grundene til, at de ikke unge ikke dukkede op. Hallen blev kaldt "uhyggelig" og et medlem mente, at lidt farve ville være godt, for "(...) I pynter ikke engang op eller prøver på at skabe hygge. Nu er det f.eks. på mode med blomster, eller I kunne også hænge reklamer for tøj op eller plakater med orkestre, jeg synes ærlig talt det er kedeligt." Ledelsen anerkendte problemet og skrev, at "Ballerup-Hallen er noget af det tristeste, der eksisterer.

61 *Superlove* 16.-28. februar 1970: "Dansk beat"; *Politisk Revy* nr. 146, 17.4.1970, Arne Würgler: "Er der noget galt?"

62 *Rok* nr. 4 juli 1970, Erik Kramshøj: "Underskud - og hvad så".

63 Clausen: *Ballerup*.

64 *Frederiksborg Amts Avis* 1.1.1967: "Den politiske ungdom vil have monopol på pigtråd"; Clausen: *Ballerup*.

Den er stor, kold og uhyggelig (...)” Men udover store investeringer ville det også kræve flere frivillige til ballerne, hvilket nok ikke lå lige for.⁶⁵

Klubben havde godt nok go go-dansere på gulvet foran scenen ligesom i Gladsaxe, men det var ikke helt nok i den store hal.⁶⁶ Så fra februar 1968 blev der endelig hængt et stort net op i loftet med røde lamper. Det sænkede loftet, øgede intimiteten og følelsen af nærvær.⁶⁷ Alligevel lukkede klubben i april og efterlod en større debat om, hvordan et mødested for ungdommen dog skulle organiseres og indrettes i Ballerup-Måløv Kommune. Den uhyggelige sal blev igen fremhævet som en årsag til, at de unge udeblev lørdag aften.⁶⁸ En enkelt gang forsøgte skolen at påvirke livet i klubben, da den i sommeren 1967 havde fået lagt nyt gulv i hallen og efter sæsonens første bal konstaterede usædvanligt mange cigaretmærker i gulvet. Skolelederen ønskede at forbyde rygning, hvilket dog ikke ser ud til at være sket.⁶⁹

Klubben skabte et socialt rum for medlemmerne, der i høj grad var baseret på musikken og de unges eget initiativ. Alle syntes at have været enige om, at hallen ikke levede op til det ønskede, men der blev nærmest intet gjort, og da det skete, var det for sent. Om Ballerup-Teen Clubs korte, men intensive liv må det konstateres, at det ikke var nok med forrygende musik fra The Yardbirds, Tages eller The Pretty Things. Hvis ikke rammerne var indbydende, så var det heller ikke tiltalende at gå til bal i Ballerup.

KONKLUSIONER

I januar 1967 åbnede Brøndby Pop-Club og Ballerup Teen-Club med alkoholfrie popballer på kommuneskoler for unge. Forbilledet var Gladsaxe Teen Club, der siden 1965 havde vist, hvordan unge med hjælp fra kommunen kunne skabe en attraktiv popklub. De nye klubber trak på Gladsaxes måde at organisere sig på, men skabte deres egne måder at være sammen om musikken. Det kom bl.a. til udtryk gennem klubbernes initiativer omkring de fysiske rammer.

Gladsaxe Teen Club havde fra starten en bevidsthed om, at skulle medlemmerne opleve sig som en del af klubben og fællesskabet, det som Malbon beskriver som følelsesmæssig identifikation, var rammerne omkring musikken afgørende. Således investerede klubben fortløbende i at forandre rammerne, mest markant med diskoteket Box 45. I aulaen stod de unge tæt, luften var røgfyldt og musikken høj, der blev danset, og oppe foran hang de unge ind over scenekanten for at komme tæt på musikerne. I foyeren og ved bordene i aulaen var der plads til at hvile og samtale. I de tilstødende gange smed de unge sig på gulvet, hvilede, tal-

65 *Beatorama* november 1967; *Ballerup-Måløv Avis* 2.11.1967: "Ballerup Teen-Club må foreløbig lukke".

66 *Beatorama* oktober 1967; annonce i *Ballerup-Måløv Avis* 10.4.1968.

67 *Ballerup-Måløv Avis* 8.2.1968: "'Ballerup Teen-Club' viser Englands bedste gruppe".

68 For en gennemgang af debatten, Clausen: *Ballerup*.

69 *Ballerup-Måløv Avis* 14.9.1967: "Gulvet holdt, trods den modsatte påstand".

te og socialiserede uden. Det sociale, emotionelle rum bestod således af en række mindre rum, hvor forskellige sociale praksisser muliggjorde, at den enkelte kunne træde ind og ud af det store fællesskab. Det krævede dog, at medlemmet kunne afkode de sociale praksisser i klubben, hvilket de yngste medlemmer tydeligvis ikke kunne, når de legede fangeleg i salen.

Et nyt, markant socialt rum fandtes i diskoteket Box 45. Rummet i kælderens var eksklusivt indrettet, målrettet de ældste, og dresscoden understregede, at det var noget særligt at komme i diskoteket. Rummet var skabt til en anden følelsesmæssig identifikation end det i aulaen, og i selve diskoteket eksisterede en række mindre rum i kontrast til den store aula. Medlemmerne tog diskoteket til sig og de anvendte det tilsyneladende også anderledes end aulaen: Dansegulv og go go-piger til trods var der mindre dans i kælderen, men mere samvær over sodavand, beat og soulmusik i de små båse og i baren. Således skabte klubben et rum, hvor medlemmerne selv fortolkede det at være i et musikalsk fællesskab. Klubben praktiserede indflydelse på den enkeltes deltagelse gennem forskellige sociale, emotionelle rum for deltagelse.

Diskoteket var en stor investering på et tidspunkt, hvor det gik godt for klubben. Men et år senere var der underskud, bl.a. fordi ledelsen ikke kunne gennemskue, hvordan de skulle få klubbens rammer på plads i en tid, hvor det blev stadig tydeligere at popklubber, diskoteker og koncertsale eksisterede med flere forskellige musikalske og emotionelle fællesskaber. I Gladsaxe Teen Club præsenterede de to sider af den tendens gennem differentierede rum for fællesskabet. Således viste Box 45 paradoksalt nok klubbens rummelighed, mens den samtidig mødte hård kritik for aktivt at splitte fællesskabet med sin dresscode. Det åbnede for en debat om det at være en del af fællesskabet, som involverede både klub, medlemmer og eksterne meningsdannere.

I modsætning til Gladsaxes udvidelse af fællesskabet ved etableringen af flere sociale rum øgede Brøndby Pop-Club fokuset på musikken i gymnastiksalen og reducerede mængden af sociale rum ved at fjerne borde og stole. Med det altomsluttende og omfavnende psykedeliske lys og film på gulve, vægge og lofter samledes medlemmerne på gulvet til noget, der fungerede som en parallel verden. Lyset og musikken bandt medlemmerne fysisk sammen i både lyd og billeder, gulvet blev et fælles værested. Men med tiden blev den emotionelle praksis til lidt af et antiklimaks: fra at være et sted med gang i den, overraskelser og nye udtryk fik klubben kritik for sit sløve publikum. Og klubben satte selv trumf på ved at udtale, at publikum lige så vel kunne spille skak og se tv, mens musikken spillede.

Hvor Gladsaxe Teen Club søgte at forfine og målrette sine sociale rum, opløstes rummene i Brøndby Pop-Club. Klubben, som et formaliseret, socialt fællesskab der involverede de unge, lagde de formelle rammer på hylden og satte den enkelte fri. Nedturen satte ind i Gladsaxe i efteråret 1968, hvor klubben selv pegede på en opløsning og opsplitning af musikscene og ungdomskultur, som vanskeliggjorde at skabe nye rammer om klubben. I Ballerup Teen-Club lykkedes

det ikke at skabe involverende rammer som i Gladsaxe og Brøndby. Den dobbelte gymnastiksal forblev svær at gøre til et sted, hvor den enkelte følte sig godt tilpas. Selvom ledelsen var enig med medlemmerne i, at der skulle gøres noget, så skete det for sent og klubben lukkede. Den formaliserede praksis for samværet i klubben var overladt til musikere og medlemmer, hvilket åbenbart ikke var nok. Således er der tegn på, at alle tre klubber i forbindelse med deres lukninger var udfordret af de sociale rum, som klubberne skabte for følelsesmæssig deltagelse i fællesskabet.

Fælles for klubberne var, at deres råderum over økonomi og aktiviteter, herunder musik og indretning, var defineret i deres vedtægter og godkendt af kommunernes Ungdomsnævn eller politiske udvalg. Dette råderum var afgørende for, hvor langt klubberne kunne gå i arbejdet med at skabe den klub, de ønskede. Debatter om gulvenes tilstand, hash og økonomiske prioriteringer viste, at der eksisterede en kommunal opmærksomhed omkring klubbernes handlinger og prioriteter, der ikke var ubetinget positiv. Selvom kommunerne havde et socialpolitisk bagtæppe, så var der en grad af diskrepans imellem klub og kommune. Ved at sige ja til at eftergive gæld støttede Ballerup-Måløv Kommune klubben igennem sin økonomiske krise, mens Gladsaxe Kommune satte bremserne i og tøvede med at støtte investeringer i rammerne. Brøndby Kommune forstod måske ikke helt alvoren af at sætte politi og socialvæsen ind på et tidspunkt, hvor besøgstal og økonomi var i knæ. De råderum, som kommunerne præsenterede, havde dermed også direkte indflydelse på, hvordan klubberne kunne agere i krisetider og ændre på rammerne.

PUBLICERET MATERIALE

Aktuelt, 1966-69.

Andersen, Morten Lander: "Da det psykedeliske lys kom til Danmark", *ROMU 2011: Årsskrift for Roskilde Museum*. Roskilde: Roskilde Museums Forlag, 2011.

Bache, Poul: *Finkultur og mangfoldighed. 60 års dansk kulturpolitik*. København: Gads Forlag, 2021.

Bagsværd Folkeblad, 1968-69.

Baisgård, Erik: "Klubland – beatgrupper, pigtråd og ungdomskultur i 60'ernes Aalborg", *Populærmusik. Musikken i historien – Kulturen i musikken. Den Jyske Historiker* nr. 49, 1989. Århus: Aarhus Universitetsforlag.

Ballerup-Måløv Avis, 1967-69.

Beatorama, medlemsblad for Ballerup Teen-Club findes i Gladsaxe Byarkiv.

Berlingske Tidende, 1968-70.

Bisgaard, Hans Otto: *Historien om Brøndby Pop Club 6. april 2002*. Brøndby: Brøndby Kommune, 2002.

Brewster, Bill & Frank Broughton: *Last Night a DJ Saved My Life. The History of the Disc Jockey*. New York: Grove Press, 1999/2006.

Brøndby Pop-Club/Tordenskjold, medlemsblad for Brøndby Pop-Club findes i Forstadsmuseets samlinger.

BT, 1967-68.

Bundgaard, Peder: *Lykkens pamfil. Dansk rock fra 60'erne til 70'erne*. København: Lindhardt og Ringhof, 1998/2005.

- Clausen, Janus: "Vi ses i Teen Club'en" Gladsaxe Teen Club mellem velfærdsstat og ungdomsoprør, 1965-1969. U. publ. speciale, SAXO-instituttet, Københavns Universitet, 2012.
- Clausen, Janus: "'Rødt lys for kedsomheden i Ballerup". Ballerup Teen-Club 1967-68" i *Byhor-net*, under udgivelse. Ballerup Lokalhistoriske Forening, 2023.
- Ekstra Bladet*, 1967-68.
- Folkebladet for Gladsaxe*, 1967.
- Forstads museet: "Brøndby Pop-Club" på <https://forstadmuseet.dk/historien-om/broendby-pop-club/>, u/ sidetal, set 7.5.2022.
- Frederiksborg Amts Avis*, 1967.
- Gelder, Ken: *Subcultures. Cultural histories and social practices*. London: Routledge, 2007.
- Grolin, Carsten: "Vind og skæv i Brøndby" i Bisgaard, Hans Otto: *Historien om Brøndby Pop Club 6. april 2002*. Brøndby: Brøndby Kommune. Uden sidetal, 2002.
- Gudmundsson, Gestur: "Rock og pop som kulturelt felt i Danmark 1955-75". I Morten Michelsen (red.): *Rock i Danmark. Studier i populærmusik fra 1950'erne til årtusindskiftet*. Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2013.
- Handelsbladet & Brøndbyernes Avis, Albertslund Avis, Avedøre Avis, Vallensbæk Avis*, 1969.
- Ihleman, Lisbeth og Morten Michelsen: "'Drømmen om at være ét med sig selv og tiden" – Rockmusikken og 1968". I Morten Bendix Andersen og Niklas Olsen (red.): *1968 – Dengang og nu*. København: Museum Tusulanums Forlag, 2004.
- Iles, Chrissie: "Liquid Dreams". I Cristoph Grunenbergh (red.): *Summer of Love. Art of the Psychedelic Era*. London: Tate Publishing, 2005.
- Information*, 2002.
- Jeppesen, Mia Fihl: *Kulturen, kunsten og kronerne. Kulturpolitik i Danmark 1961-2001*. Akademisk Fokus, 2002.
- Lyngby-Taarbæk Bladet*, 1966.
- Malbon, Ben: *Clubbing. Dancing, Ecstasy and Vitality*. London: Routledge, 1999.
- Michelsen, Morten & Annemette Kirkegaard: "Rockens historier, kulturer, genrer og geografer". I Morten Michelsen (red.): *Rock i Danmark. Studier i populærmusik fra 1950'erne til årtusindskiftet*. Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2013.
- Mortensen, Morten: "Sportskammerater - Et Tema I Forholdet Mellem Lokale Idrætsforeninger Og Kommunale Myndigheder". *Forum for Idræt* 18 (1), 2002. <https://doi.org/10.7146/ffi.v18i1.31728>.
- Nyt Børge*, 1968.
- Politiken*, 1967-70.
- Rasmussen, Steen Møller: *Beat i Brøndby*. Forlaget Lundtofte, 2008.
- Rok*, 1970.
- Rørdam Larsen, Charlotte: "Da rocken kom til Århus". I Nielsen, Jørgen (red.): *Rock i Århus. Brudstykker af en musikhistorie*. Århus: Byhistorisk Fond, 2008.
- Scheer, Monique: "Are Emotions a Kind of Practice (And is That What Makes Them Have a History)? A Bourdieuan Approach to Understanding Emotion", *History and Theory*. 51, 2012: pp. 193-220
- Smidt-Sivertsen, Henrik: *Kylling med softice og pølser. Populærmusikalske versioneringspraksiser i forbindelse med danske versioner af udenlandske sange i perioden 1945-2000*. Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet, 2008.
- Superlove*, 1969-70.
- Søndags BT*, 1968.
- Søndags-Aktuelt*, 1969.
- Sørensen, Karen Juul og Per Boje: *Fra Klondyke til moderne velfærdskommune. Gladsaxes politiske historie 1900-2000*. Gladsaxe: Gladsaxe Kommune, 2001.
- Teen Club Nyt* findes i Gladsaxe Byarkiv, samt på <http://www.teenclubs.dk/TeenClubNyt.html> (set 6.8.2022).
- Thornton, Sarah: *Club Cultures. Music, Media and Subcultural Capital*. Cambridge: Polity Press, 1995.

- Tovgaard, Vagn: "Forstaden ca. 1950 – ca. 2000". I Dahl Hansen, Bente (red.): *Ballerup og Skovlunde. Om dem der var her før os. Fra Landsby til Stationsby og Forstad*. Ballerup: Ballerup Stadsarkiv, 2018.
- Utke, Kim: "Gladsaxe Teen Clubs historie - i meget korte træk" på <http://www.teenclubs.dk/Historie.html>, set 10.9.2022.
- Voss, Charlotte og Eva Molin: *Med ungdommen til bal – rock og pop i Gladsaxe*. Gladsaxe: Gladsaxe Kommune, 2007.
- Wall, Tim: "Out on the Floor: The Politics of Dancing on the Northern Soul Scene", *Popular Music* vol. 25, no. 3, Special issue on Dance (oct. 2006). doi:10.1017/S0261143006000985.
- Wheel*, 1969.
- Aarslev, Palle: "Den danske beatscene 1954-69 – i korthed". I Johnson, Derek: *Beat musik*. København: Wilhelm Hansen Musikforlag, 1969.

HJEMMESIDER

- "Diskotek" på <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=diskotek> (27.8.2022).
- "Jukeboks" på <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=jukeboks> (27.8.2022).
- Berthelsen, Carsten, Charlotte Rørdam Larsen og Kirsten Monrad Hansen: "Diskotek" på <https://denstoredanske.lex.dk/diskotek> (27.8.2022).
- Brøndby Pop-Club, fotos fra Forstadsmuseet på <https://arkiv.dk/soeg?searchstring=Br%C3%B8ndby+Pop-Club> (6.8.2022).
- Gladsaxe Teen Club fotos i Gladsaxe Byarkiv: <https://billeder.gladsaxe.dk/byarkiv/main/thumb-nailview/qsr=Teen%20Club> (22.7.2022).
- Gladsaxe Teen Club, Hans Christian Gelf-Larsens fotos: <http://www.teenclubs.dk/ViSesiTeen-Cluben.html#layout-carousel> (22.7.2022).
- Gladsaxe Teen Club, Jørgen Angels fotos via Getty Images: <https://www.gettyimages.fi/photos/gladsaxe-teen-club?family=creative%2Ceditorial&assettype=image&phrase=Gladsaxe%20Teen%20Club&suppressfamilycorrection=true> (22.7.2022).
- Gladsaxe Teen Club, spilleplan: http://www.teenclubs.dk/De_var_her_alleammen.html (22.7.2022).
- Rørdam Larsen, Charlotte: "Jukeboks" på <https://denstoredanske.lex.dk/jukeboks> (27.8.2022).

JANUS CLAUSEN

HISTORIKER, CAND. MAG.,

SKOLETJENESTEN PEDERSTRUP, BALLERUP KOMMUNE

JANUSCLAUSEN@GMAIL.COM.

ABSTRACT (UK)

Municipality pop. Social spaces in Gladsaxe Teen Club, Brøndby Pop-Club and Ballerup Teen-Club, 1965-70.

In the latter half of the 1960s, Gladsaxe Teen Club, Brøndby Pop-Club and Ballerup Teen-Club created diverse spaces for musical interaction, supported by the suburban municipalities who wanted safe meeting places for the youth. With inspiration from the British social psychologist Ben Malbon's analysis of late-1990s British club culture, the article describes the clubs as social spaces with different social practices. It argues that the individual's participation in the crowd (fællesskab) consisted of an emotional identification. Over time, the clubs changed the framework for participation in the community. In Gladsaxe Teen Club, they invested e.g. in the discothèque "Box 45" for the oldest members, which changed the

overall experience in the club, which now existed with more social spaces and social practices. In Brøndby Pop-Club, tables and chairs were removed, which gave fewer social spaces to act in. Ballerup Teen-Club only at the end of its time decorated the setting in Balleruphallen, which was described as creepy and kept the youngster away. The article shows that the clubs' initiatives, but also the members and the municipalities, had a decisive influence on the social spaces and on the individual's opportunity to identify as part of the crowd.